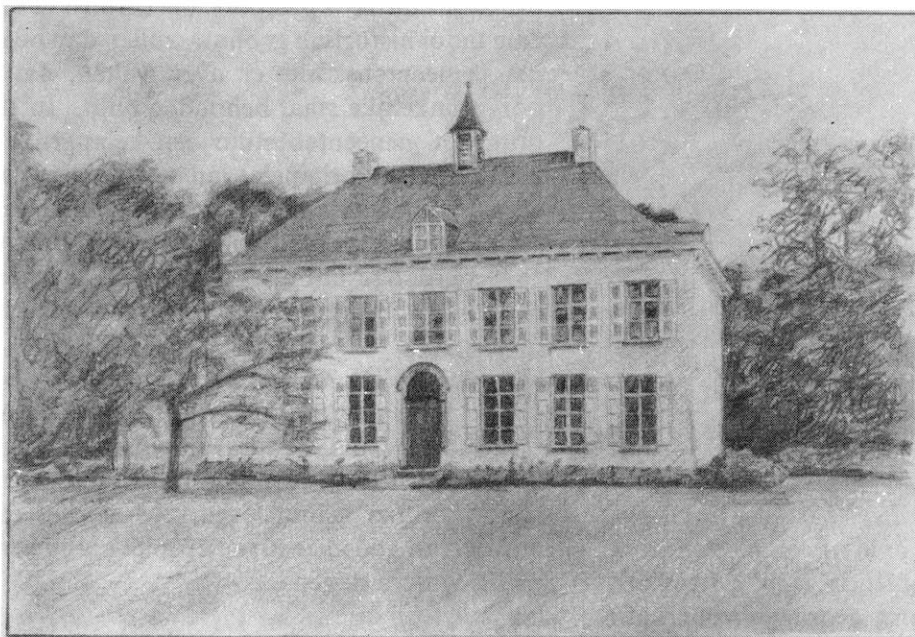

De Nijlense pastorie, geklasseerd als monument

De pastorie langs de tuinzijde.

KLASSERING

Nijlen is erg arm aan historische gebouwen. Dit komt wel enigzins door de vroegere armoede van de streek, door de slechte strategische ligging bij oorlogen, en tenslotte door gebrekkig onderhoud. Daarom is het zo belangrijk dat het enige historische gebouw van Nijlen -de pastorie- en haar omgeving met gedempte omwalling door het koninklijk besluit van 13 april 1981 werd geklasseerd als monument. Zo wordt dit waardevol gebouw verder bewaard.

BEWOGEN GESCHIEDENIS

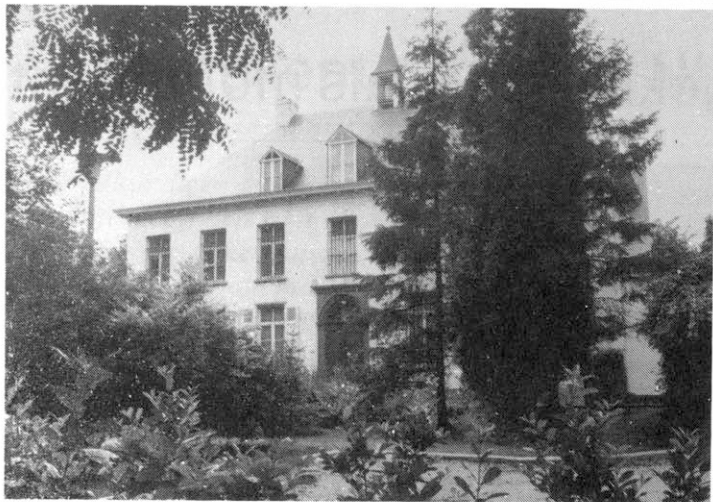
Uit het vorige hoofdstuk over de pastorie is al gebleken dat haar geschiedenis zeer bewogen is geweest. Wij gaan hiervoor terug tot 1428 met een document over de verhuring van het gebouw door Jan Van Oudenhove, priester-parochiaan te Nijlen, aan priester Gilis van den Bruele. Dit staat geboekstaafd als "*Syne kerke van den dorpe Nijlne met al haeren rechten ende toebehoorten*". (Zie Stockmans blz. 233). Het doet onwaarschijnlijk aan, dat een pastoor zijn kerk verhuurt. Vroeger was het normaal. Door het koncilie van Trente werd daar een einde aan gesteld, omdat er vele misbruiken bestonden. Het is niet onbelangrijk dat uit alle historische documenten blijkt dat voor de Franse revolutie de pastorie eigendom was van de kerk (Zie Stockmans, blz. 237). Tijdens de Franse revolutie werd dit kerkgoed aangeslagen en zo ging het gebouw over in privee bezit. Maar bij akte van 5 juni 1821, verleden voor notaris Van Acker, verklaarde juffrouw Maria Theresia Van den Brande, als erfgenaam van haar overleden broer Jacob, te hebben ontvangen van het gemeentebestuur van Nijlen de som van 1328 gulden en 57 centen, "*in voldoening van den koop prijs der pastorie, volgens akte van Notaris J. Fr. De Schutter, te Iteghem op 16.12 1817*". Zo werd de gemeente van Nijlen juridisch eigenaar van de pastorie (Stockmans, blz. 238).

DE BRAND

Zoals U uit het vorige hoofdstuk hebt kunnen opmaken werd de pastorie in 1747 afgestookt. Reeds in hetzelfde jaar werd zij heropgebouwd, maar dan zonder verdiep. Pas in 1850 werd er een verdiep opgetrokken. De bouwstijl van het verdiep is minder majestatisch dan de rest van het gebouw. Ook valt op te merken dat de moord op priester De Groof in 1842 plaats had in de huidige spreekkamer (het huis was toen zonder verdiep). Zeer speciaal ook aan het gebouw is dat de achterkant... oorspronkelijk de voorkant was. Pas in 1892 (50 jaar na de moord) werd er grilwerk en een poort voor de slaapkamer van de pastoor aangebracht. Ook het klokje van de toren, ahangend in de slaapruijnte van de eerste dienstbode, is van die datum. Pastoor Ceulemans was zo bang, dat hij later in Broechem op rust is gegaan en een huis bewoonde zonder deur. Daarover echter later meer. In 1910 werd er tenslotte een bijgebouw opgetrokken dat dienst deed als bijkeuken.

VERVOLGING

Wetenswaard is ook nog, dat tijdens de Franse revolutie pastoor De Kock (geboortig van Herentals, en pastoor te Nijlen van 1792 tot 1807) de "besloten tijd" en de vervolging moest meemaken en van de pastorie werd verdreven. Hij tekent aan in het doopregister -nu in het rijksarchief- dat zijn kerk gesloten werd op 7 oktober 1797. Ondanks de wrede vervolging tegen de priesters, gelukte het hem buiten de pastorie verborgen te blijven op de parochie tot 11 juli 1799. Toen werd hij verraden, 's nachts om 2 uur door twaalf gendarmen gevangen genomen, naar Lier gebracht en in een vuil kot opgesloten tot 11 uur 's anderendaags. Daarna werd hij naar de citadel van Antwerpen overgebracht en daar opgesloten tot 31 juli. Het gelukte hem toen naar Nederland te vluchten en hij bleef daar tot 15 maart 1800. Hij keerde dan naar Nijlen terug omdat de parochianen hun pasen

moesten kunnen houden.

RESTAURATIES

Vanuit de vroegste traditie werd de pastorie door de pastoor bewoond, behalve tijdens de Franse revolutie en de inbeslagname. De verschillende gemeentebesturen van Nijlen hebben goed zorg gedragen voor het

gebouw, dat niet alleen moet dienen voor de woonst van de pastoor maar ook voor de uitoefening van zijn ambt. Nooit in de geschiedenis van de pastorie werd het gebouw voor deze ambtelijke functie zo veel gebruikt als nu. Uw pastoors, die eerbied hebben voor dit enig mooi historisch gebouw, zullen dan ook samen met het gemeentebestuur er over waken, dat alles in de oorspronkelijke staat behouden blijft. In 1968 werd er door het gemeentebestuur een belangrijke restauratie gedaan. Het originele van het gebouw werd zoveel mogelijk behouden, ook de historische gegevens van het bouwwerk werden gerespekteerd. Ook in 1975 en in 1979 werden restauraties uitgevoerd. Een dergelijk oud gebouw vraagt immers voortdurend onderhoud.

WAARDEVOL GEBOUW

De pastorie mag er, niet alleen omwille van de historische moord, maar vooral omwille van het gebouw zelf, best wezen. Het is een monument dat getuigt van eerbied voor het geloofsleven. Moge het een centrum blijven van godsdienstige heropleving en verdieping, zo nodig in deze dagen.

Tjeu Sonnemans